

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: oponenta práce

Autorka práce: Kristina Švábová

Název práce: Institucionalizované svobodné vzdělávání v českém vzdělávacím systému

Autor posudku: Mgr. Jakub Černý

---

1) Věcný přínos práce a její přidaná hodnota

Autorka se ve své bakalářské práci věnuje fungování dvou konkrétních svobodných škol v českém vzdělávacím systému. Sebevnímání pozice vybraných škol ve vztahu ke školskému systému v České republice je u obou škol odlišné, což dále zhodnocuje provedenou sondu do spíše neznámého prostředí škol, které se co do pojetí způsobu vzdělávání vymykají i běžné představě o alternativních školách, a přesto jsou obě školy rovnoprávnou součástí vzdělávací soustavy stejně jako jakákoli běžná obecní základní škola. Vhodným doplněním sondy jsou rozhovory s externími aktéry z České školní inspekce a s odborníkem na svobodné vzdělávání.

2) Stanovení výzkumných otázek a jejich zodpovězení

Autorka si v práci stanovila dva výzkumné cíle. **První cílem** je *popis*, jak se svobodným školám daří realizovat své hodnoty v českém vzdělávacím systému. První cíl je specifikován třemi výzkumnými otázkami, kterými se autorka táže, **i.** jak se hodnoty svobodného vzdělávání promítají do vybraných veřejněpolitických dokumentů škol, **ii.** jaké principy není možné sloučit s nastavením českého vzdělávacího systému a **iii.** jakým způsobem jsou řešeny rozpory mezi hodnotami svobodného vzdělávání a nastavením českého vzdělávacího systému.

Druhým cílem je *pochopit*, jak aktéři ze svobodných škol vnímají nutnost skloubit své hodnoty s principy tohoto vzdělávacího systému. Druhý cíl je rozveden do dvou výzkumných otázek, v nichž se autorka ptá, **i.** v jakých oblastech dochází podle respondentů ze svobodných škol k největším rozporům mezi jejich hodnotami a požadavky českého vzdělávacího systému (v originále „požadavky ministerstva školství“, ale s ohledem na směr zkoumání a realitu českého vzdělávacího systému je pojem „požadavky ministerstva školství“ příliš úzký) a **ii.** jak vnímají respondenti ze svobodných škol nutnost přizpůsobit se současným požadavkům.

Obou cílů se autorce podařilo dosáhnout a zejména zachycení rozdílných postojů obou škol k nutnosti proměny požadavků na podobu vzdělávání v českém vzdělávacím systému je velmi

cenné (postoj „dokážeme docela dobře fungovat“ oproti postoji „fungujeme, ale jsme na hraně zákona, je třeba jeho změna“). Práce totiž tím, že popisuje fungování svobodných škol uznaných českým vzdělávacím systémem, ilustruje významnou flexibilitu Rámcových vzdělávacích programů, které oběma svobodným školám umožňují naplňovat své přesvědčení o podobě vzdělávání, které je od zažité představy a běžné reality českých škol dalece vzdáleno, i tím, že popisuje přístup České školní inspekce ke školám alternativním i na poměry alternativních škol jako velmi korektní, místy i pochvalný (zejména ve vztahu ke klimatu školy).

3) Strukturace práce

Práce je přehledně členěna. Na začátku jsou vymezeny cíle a výzkumné otázky. Následně se autorka věnuje fenoménu akontability, což je v kontextu českého vzdělávání složitá téma i v případě běžných základních škol, a zasazení svobodných škol do kontextu vzdělávání. Následuje charakteristika českého vzdělávacího systému a metodologie. Analýza zjištění je členěna na podkapitoly věnující se **i.** realizovaným principům svobodného vzdělávání na vybraných školách s ohledem na možnosti, které jim český vzdělávací systém dává, **ii.** obtížně realizovaným principům a **iii.** nerealizovaným principům. Následuje charakteristika postojů aktérů k českému vzdělávacímu systému a pozici jejich škol v něm. Autorka postoje rozděluje na pesimistický přístup a optimistický přístup. Následná diskuse má spíše charakter shrnutí, chybí v ní diskuse limitů či možných návazností na výzkum. Následuje závěr.

4) Věcná správnost a přesvědčivost argumentace

Práce nenese znaky nesprávnosti závěrů, naopak na teoretickém základě a zejména na získaných datech autorka dochází k odpovědím na otázky, které si položila. Argumentačně jsou autorčiny závěry podloženy množstvím provedených rozhovorů nejen s respondenty ze škol, ale také respondenty z dohledového orgánu (ČŠI) a externím expertem na svobodné vzdělávání. Slabinou je zaměňování veřejného školství za školství státní (a veřejné školy za školy státní), což je ovšem slabina pojmoslovná, s ohledem na kontext v práci nikoli obsahová.

5) Propracování a aplikace teoretických východisek a přístupů

Autorka pracuje s teorií akontability a v práci pak využívá i základní veřejněpolitické teorie, čímž prokazuje znalost studovaného oboru. Závěry prezentuje s ohledem na zvolený teoretický přístup.

6) Metodologický přístup a aplikace jednotlivých metod

Autorka pro sběr dat zvolila vhodně kvalitativní přístup vícepřípadovou studií dvou svobodných škol. Sběr dat probíhal studiem dokumentů a rozhovory s aktéry. Autorka zjevně získala komplexní sadu dat pro realizaci výzkumu. Ocenit lze precizní anonymizaci respondentů i škol, ale anonymizace by neměla bránit podrobnější charakteristice respondentů (v práci bohužel obvykle není zřejmé, který z množiny respondentů je ten respondent, jehož opověď je citována, či z jaké z oněch dvou škol pochází), ani kontextu škol (co znamená, že jsou „poměrně malé“).

7) Využití literatury a dat

Autorka pracuje s českými i zahraničními (cizojazyčnými) zdroji. Práci staví na rozhovorech a analýze dokumentů. Získané úryvky z rozhovorů využívá k ilustraci svých tvrzení, což by mohlo přinášet hodnotnější informaci, kdyby autorka precizněji rozlišovala nejméně respondenty a charakteristiky pro jednu a druhou školu, zvláště, když pro tento účel zvolila neutrální označení škol „Modrá“ a „Zelená“. (např. s. 29: „Jedna ze škol se dle svého školního vzdělávacího programu snaží děti vést k pozitivnímu přístupu k životu, druhá ve svých dokumentech zase zdůrazňuje pocit štěstí.“)

8) Stylistika a formální zpracování (citace, grafická úprava atd.).

Práce je velmi dobře zpracována po formální stránce. Chyby se vyskytují jen minimálně. V práci jsou řádně využívány citace.

Otázky k obhajobě:

- 1) V práci autorka uvádí, že jiné svobodné školy fungují jako školy komunitní. Co to znamená? Jak se komunitní svobodné školy liší od svobodných škol vybraných pro provedení výzkum?
- 2) Jste zastávkyní spíše optimistického, nebo spíše pesimistického přístupu k fungování svobodných škol v českém vzdělávacím systému? Přístup jaké školy vám přijde opodstatněnější?

Doporučuji práci přijmout k obhajobě a hodnotit ji známkou 1 (A)

Datum: 7. 6. 2021

Podpis: